

Educació per a la ciutadania

Codi: 101661

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500260 Educació social	OT	3	2
2500260 Educació social	OT	4	0
2500261 Pedagogia	OT	4	0
2500797 Educació Infantil	OT	4	0
2500798 Educació Primària	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Antoni Santisteban Fernández

Correu electrònic: Antoni.Santisteban@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Jordi Nomen Recio

Jaume Montsalvatge Serra

Prerequisits

No existeixen.

Objectius

1. Avaluar des dels estudis socials els moviments polítics actuals que reivindiquen la revitalització de la democràcia.
2. Analitzar i valorar la concepció de l'educació per a una ciutadania democràtica a la majoria de països d'Europa i del món.
3. Interpretar el paper dels mitjans de comunicació en l'educació democràtica i en la formació del pensament crític.
4. Avaluar les tecnologies digitals i les xarxes socials des de la seva aportació als estudis socials i la democràcia.
5. Valorar les diferents webs de ciutadania i drets humans dels organismes internacionals i ONG, com la UE, UNESCO, Amnistia Internacional, etc.

6. Caracteritzar els criteris per a la selecció dels continguts i per al desenvolupament de la competència social i ciutadana, i de la resta de competències.

7. Comprendre diferents enfocaments teòrics i propostes pràctiques al voltant de l'educació política, jurídica i econòmica, per a la inclusió social, en contextos d'educació formal i no formal.

Competències

Educació social

- Contextualitzar l'acció socioeducativa en funció dels diferents paradigmes teòrics que han elaborat les ciències de l'educació i en funció del context socio-històric dels individus, grups i institucions.
- Dissenyar i desenvolupar processos de participació ciutadana i acció socio-comunitària.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Pedagogia

- Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord als principis deontològics de la professió.
- Aplicar i coordinar programes de desenvolupament personal, social i cultural de caràcter educatiu i formatiu en modalitats presencials i virtuals.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Educació Infantil

- Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord als principis deontològics de la professió.
- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que atenguin a les singulars necessitats educatives dels estudiants, a la igualtat de gènere, a l'equitat i al respecte als drets humans.
- Promoure i col·laborar en accions, dins i fora de l'escola, organitzades per famílies, ajuntaments i altres institucions amb incidència en la formació ciutadana.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Educació Primària

- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que tinguin en compte la igualtat de gènere, la equitat i el respecte cap als drets humans que conformen els valors de la formació ciutadana.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i aplicar el raonament crític a la comprensió de la Democràcia representativa versus participativa. Poder, govern i governabilitat.
2. Analitzar i aplicar les aportacions de la història, la geografia i les ciències socials a l'ensenyament dels drets humans.
3. Elaborar models de seqüències didàctiques per al foment de la llibertat democràtica, la igualtat de gènere, la justícia social i la solidaritat.
4. Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica.
5. Reflexionar, valorar i aplicar els canvis necessaris en la pràctica educativa sobre el concepte de participació. Participació com a finalitat i com a mitjà per al canvi.

6. Reflexionar, valorar i aplicar els canvis necessaris en la pràctica educativa sobre la participació social des dels actors socials: moviments socials i associacions.

Continguts

Bloc 1

1. La ciutadania en un món globalitzat. El concepte de ciutadania a l'educació: evolució i actualitat. Situació a la UE i al món.
2. Els moviments socials i polítics actuals i els estudis socials com a formació democràtica.
3. Les tecnologies digitals i les xarxes socials en les noves formes de participació democràtica i en els estudis socials.

Bloc 2

4. Els conceptes d'educació per a la ciutadania: pluralitat, poder, conflicte, cultura política, cultura cívica.
5. Els mitjans de comunicació i la formació del pensament crític de la ciutadania: televisió, cinema, internet, música, etc.
6. Competències de la ciutadania en el segle XXI per comprendre la societat i intervenir socialment.

Bloc 3

7. Mètodes i estratègies d'ensenyament i aprenentatge en EpC. Mètodes socio-afectius i noves formes d'interacció social.
8. Propostes d'educació política, jurídica i econòmica, per a la inclusió social, en contextos d'educació formal i no formal, presencials i virtuals.
9. Valorar les diferents webs de ciutadania i drets humans dels organismes internacionals i ONG, com la UE, UNESCO, Amnistia Internacional, etc.

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i és sota aquesta premissa s'ha planificat la metodologia de l'assignatura.

El professorat presenta les opcions teòriques de les temàtiques i traspasa la responsabilitat als estudiants per a que construeixin els seus coneixements a partir de bibliografia, materials curriculars, propostes educatives, estudis de casos o programes d'innovació.

Es dona especial importància a l'ús d'eines digitals, contextos virtuals, mitjans de comunicació i webs sobre educació democràtica i drets humans.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Estudi de casos, a partir de mitjans de comunicació i eines digitals	45	1,8	2, 3, 4
Tipus: Supervisades			

Activitats d'avaluació continuada presencials i virtuals	7,5	0,3	3, 4
Tutories sobre els temes i casos abordats	22,5	0,9	3, 4
Tipus: Autònomes			
Comentari bibliografia, webs, activitats pràctiques, propostes i exposició	75	3	2, 4

Avaluació

Per poder superar l'assignatura s'han d'aprovar les activitats d'avaluació dels tres blocs. L'avaluació dels tres blocs comporta un seguiment dels treballs a realitzar, i una presentació continuada del que es demani en cada moment del curs.

L'assistència a classe és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de classes.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Disseny de propostes d'intervenció didàctica presencials o virtuals	40%	0	0	1, 2, 3
Treball de reflexió per al seguiment de les temàtiques tractades a classe sobre l'educació formal o no formal	30%	0	0	2, 4, 5, 6
Treball de seguiment de les lectures i de reflexió sobre materials, webs i eines digitals	30%	0	0	1, 2, 4, 6

Bibliografia

Bibliografia

- ALBACETE, C./CÁRDENAS, I./DELGADO, C. (2000): Enseñar y aprender la democracia. Madrid. Síntesis.
- ALVERMANN, D.E.; HAGOOD, M.C. (2000). Critical Media Literacy: Research, Theory, and Practice in "New Times." The Journal of Educational Research, 93(April 2010), 193-205. doi:10.1080/00220670009598707
- APPLE, M.W.; BEANE, J.A. (comps.) (1997). Escuelas democráticas. Madrid: Morata.
- BALL, O./GREADY, P. (2007): Los derechos humanos. Barcelona. Intermón Oxfam.
- BOLIVAR, A. (2007): Educación para la ciudadanía. Algo más que una asignatura. Barcelona, Graó
- CAMPS, V/GINER, S. (1998): Manual de civisme. Barcelona. Ariel
- CASAS, M./BOTELLA, J. (2003): La democracia y sus retos en el siglo XXI. Elementos para la formación democrática de los jóvenes. Barcelona. Praxis.
- CORTÉS, C. (2005). The "information" media. En Smith Crocco, M. (coord.). Social Studies and the Press. Keeping the beast at bay?. (pp. 25-35). Connecticut: Information age publishings.
- CORTINA, A. (1998): Ciudadanos del Mundo. Hacía una teoría de la ciudadanía. Madrid. Alianza.
- DEBRAY, R. (2000): El civisme explicat a la meva filla. Barcelona. Empúries.

- DÍAZ MATARRANZ, J.J.; SANTISTEBAN, A.; CASCAJERO, A. (eds.) (2013). Medios de comunicación y pensamiento crítico. Nuevas formas de interacción social. Alcalá: Universidad de Alcalá/AUPDCS, 253-267.

- HEATER, D. (2007): Ciudadanía. Una breve historia. Madrid. Alianza Editorial. Ciencia Política.

-LÓPEZ, F./ARÀNEGA, S. (comp.): El mundo en guerra. La educación para la paz (3-12 años). Barcelona. Graó.

-NOMEN, J. (2007). ¿Quién soy? ¿Cómo me relaciono con los demás? Pagès, J./Santisteban, J. (coords.). Educación para la ciudadanía y los derechos humanos. Guías para la enseñanza secundaria obligatoria. Madrid: Wolters Kluwer.

<http://www.guiasenseñanzasmedias.es/temaESO.asp?tema=5&materia=ciuda&dir=&nodo=3>

-NOMEN, J. (2008). Valores y juventud. Pagès, J./Santisteban, J. (coords.). Educación para la ciudadanía y los derechos humanos. Guías para la enseñanza secundaria obligatoria. Madrid: Wolters Kluwer.

<http://www.guiasenseñanzasmedias.es/temaESO.asp?tema=12&materia=ciuda&dir=&nodo=6>

-NOMEN, J. (2009). En busca de la igualdad de género. Pagès, J./Santisteban, J. (coords.). Educación para la ciudadanía y los derechos humanos. Guías para la enseñanza secundaria obligatoria. Madrid: Wolters Kluwer.

<http://www.guiasenseñanzasmedias.es/temaESO.asp?tema=13&materia=ciuda&dir=&nodo=7>

- OLLER, M.; SANTISTEBAN, A. (2011). Valores democráticos y educación para la ciudadanía. Santisteban, A.; Pagès, J. (coords.), Didáctica del Conocimiento del Medio Social y Cultural en la Educación Primaria, Madrid: Síntesis, 295-318.

-PAGÈS, J./SANTISTEBAN, A. (1994): Democràcia i participació. Senderi. Quaderns d'Educació Ètica. Vic. EUMO

-PUIG, J. M. (et al.) (2006): Aprenentatge Servei. Educar per a la ciutadania. Barcelona. Octaedro.

- ROSS, E.W. (2013). Spectacle, critical pedagogy and critical social studies education. En Díaz, J., Santisteban, A., Cascarejo., (eds.) Medios de comunicación y pensamiento crítico. Nuevas formas de interacción social. (pp. 19-43). Alcalá: Servicio de publicaciones.

- SANTISTEBAN, A.(2004). Formación de la Ciudadanía y educación política, en Vera, M.I. y Pérez, D. La Formación de la ciudadanía: Las TICs y los nuevos problemas. Alicante: AUPDCS. 377-388.
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1454090>

- SANTISTEBAN, A.; PAGÈS, J. (2007) El marco teórico para el desarrollo conceptual de la Educación para la Ciudadanía, en Pagès, J.; Santisteban, A. (coord.). Educación para la ciudadanía. Madrid: Wolters Kluwer. Guías para Educación Secundaria Obligatoria.
<http://www.guiasenseñanzasmedias.es/materiaESO.asp?materia=ciuda>

- SANTISTEBAN, A. (2008). La participació democràtica i l'associacionisme. Una proposta de treball per al districte 2 de la ciutat de Terrassa. Cicle Superior d'Educació Primària. Ajuntament de Terrassa.

- SANTISTEBAN, A. (2009). Cómo trabajar en clase la competencia social y ciudadana. Aula de Innovación Educativa, 189, 12-15.

- SANTISTEBAN, A. (2012) La investigación sobre el desarrollo de la competencia social y ciudadana para una participación crítica. Dins De Alba, N.; García, F.; Santisteban, A. Educar para la participación ciudadana en la enseñanza de las ciencias sociales. Sevilla: Díada. 277-286.
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3977777>

- SMITH CROCCO, M. (ed.) (2005). Social Studies and the Press. Keeping the Beast at Bay? Greenwich-Connecticut: IAP - Informaiton Age Publishing Inc.

Revistes

- Perspectiva Escolar 234, 1999. Educació política
- Perspectiva Escolar 270, 2002. Educació per a la ciutadania
- Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, geografía e historia 44. Nuevos enfoques de la educación cívica y de la educación política, 2005.
- Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, geografía e historia 64. Ciudadanía, 2010.
- Aula de Innovación educativa 187. La competencia social y ciudadana. 2009
- Cuadernos de Pedagogía 366, 2007. Educación para la ciudadanía

Pàgines web

- Senderi. Educació en valors. <http://www.senderi.org/>
- Amnistia Internacional: Educació en drets humans <http://www.amnistiacatalunya.org/edu/cat/index.html>
- Unió Europea: <http://www.oei.es/valores2/055ES.pdf>
- UNESCO: <http://www.unesco.org/new/es/global-citizenship-education>
- OXFAM Intermón:
<http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/campanas-educacion/educacion/ciudadania-global>